

манастир Подмаине - храм Успења Пресвете Богородице
са благословом игумана јеромонаха Рафаила

ВАСКРСЕЊЕ

НЕДЕЉА О ЦАРИНИКУ И ФАРИСЕЈУ

свети свештеник Климентиј Анкирски

Лк. 18, 10 - 14, зч. 89; 2Тим. 3, 10 - 15, зач. 296.

миџроилолиј Иларион (Алфејев)

О ЦАРИНИКУ И ФАРИСЕЈУ

Два су човека ушла у храм, један – фарисеј, а други – цариник. Први је стао на сред храма и рекао Богу: Господе, ја сам чинио све онако како си ти заповедио: постио, давао десетину, испуњавао све написано у закону; благодарим Ти за то, што нисам такав, као други људи, нисам такав као овај цариник, који стоји у углу. А цариник за то време, не смејући да подигне очи на небо говорио је само: „Боже! Буди милостив мени грешноме!“ (Лк. 18;10-13).

У чему је разлика међу тим људима? Како каже савремени проповедник, разлика је у томе што је један чинио све правилно, а други све неправилно. Један је стојао на правилном месту, у правилној пози – с очима, побожно подигнутим горе; он је знао како треба ући у храм; у молитви је користио добре речи – речи благодарења и хвале; и чак је самопохвалу он претворио у благодарење Богу. А други није стојао тамо где је одређено, није гледао на небо, већ у земљу, није изговарао елегантне и сложене речи благодарења, већ су из његових груди извирали само

уздаси и јецаји.

Разлика између фарисеја и цариника је очигледна. Један је Богу пришао због тога да би рекао да је добар, да све испуњава како треба и да је због тога заслужио награду од Бога. А други је пришао да би молио Бога за опроштај. У самој ствари, они су живели на разне начине: цариник није испунио свете заповести Закона које је фарисеј испунио. Али кардинална разлика међу њима, која је и одредила судбу и једног и другог пред Богом, тако да је један отишао оправдан, а други осуђен, налазила се у осећањима и мислима, с којима су они приступали Богу. Цариник је сазнавао ту пропаст, која је постојала између онога што он јесте и онога што треба да буде. А фарисеј то није сазнавао.

Суштина фарисејства се састоји у самопреузношењу, у гордости, која толико заслепљује човека, да он престаје да види разлику између онога за шта је предначен и онога што он још увек јесте. Он више не види своје грехове, он види само своје врлине. И са тим врлинама, гордо по-

Свети Исаак пита „Шта је покајање“? То значи престанак онога што смо до сада радили и непонављање истог. А шта је следећи корак? Следећи корак је чистота. А шта је чистота? Свети Исаак не одређује чистоту као не чињење овога или онога, већ пре, креће се иза овог појма, како би рекао да је то „срце милостиво према целој творевини“. Рећи да је неко чист значи да он види свакога само не себе таквим: нико други њему се не чини светован. И чистота, као огањ, сатире световно, оно за шта он себе сматра. Човек који је чист љуби свакога, каже Свети Исаак. Шта милосрђе значи? То је срце које гори за сву творевину, за сваког човека, и сваку животињу; то је срце које гори за непријатеље истине, чак и за ђавола. Даље свети Исаак каже да се такав човек моли са сузама, и не може да поднесе да види чак ни гмизавца, или најсићушнији лист биљке да пати, већ дела „по Божијем лику и подобју“.

архимандрит Василије Ивиرونски

Ево и сад желим да вам пренесем једно схватање које немојте журити да одбаците због нејасности излагања. Ово схватање ће послужити као одговор на нека ваша питања. Свети оци нам у својим духовним поукама често саветују да молимо Господа да нам подари мудрост ако је немамо, снагу када смо немоћни, трпљење ако осећамо изнемоглост у невољама и уопште, да од Њега тражимо свако добро. А ја сам беседећи с вама говорила да је боље да не тражимо за себе ништа осим помиловања – с чиме се ви нисте у потпуности сложили. Сад бих желела да вам кажем да ни ја не одбацујем оно о чему су говорили оци, али се не усуђујем да на себе буквално применим сваки савет. Делање о којем желим да говорим доводи до прихватања свега од Господа, чак и више од тога, до прихватања душом Господа у Којем она налази све. Већ на основу искуства знате какву снагу душа налази у исповедању да је у Господу и само у Њему њено спасење, да је Он Сам њено спасење. Ово исповедање душа може да изговара само уз потпуну свест о својој греховности. Осећате силу која оживљује у тим речима, другачије не може ни бити. За време молитве ово исповедање као да успоставља однос душе, убијене грехом са Господом Који спасава. Ако душа остаје стално и дубоко у таквом расположењу она се већ моли, чак и без речи, чак и у сну.

Опет понављам да душа у сваком свом стању, постављена у правилан однос према Господу Који спасава, у молитвеном призивању Његовог имена осећа Његову живу силу. Међутим, само да ова исповедања не буду измишљена разумом, да их не сачини уобразиља, да не буду растворена осећањима, не, она могу бити изазвана само потребама душе, без икаквих порива и жара.

игуманија Арсенија

email: kontakt@manastirpodmaine.org
интернет презентација: manastirpodmaine.org

дигнувши главу, он прилази Богу. Фарисејство је постојало и постоји у различитим облицима, на различитим нивоима - на нивоу конкретног човека, породице, групе људи, целог народа.

Фарисејство може постати идеологија. Оно постоји како изван тако и унутар Цркве. Али посебно је страшно и наказно пројављивање фарисејства код оних људи, који постојано слушају реч Божију, које се односи на њих, али не пројектују оно што је Господ рекао на свој сопствени живот. Посебно је наказно пројављење фарисејства у човеку који себе сматра истинским хришћанином.

Ево типичне сцене за многе наше храмове. Тече служба, стоје верујући – сваки на свом месту; све чине правилно; када је потребно крсте се, када је потребно, клањају се. Одједном се појављује непознати човек, кога је у храм можда привео јад или покајање, очајање или радозналост. Никада раније није био у цркви и пришавши не зна како да се влада. И на њега се истог тренутка обрушавају негодујући погледи, и он чује гунђање на своју адресу: зашто си стао тамо, зашто се не крстиш, зашто свећу стављаш том руком? А ако, не дај боже, девојка уђе у храм у панталонама или без мараме, допашће јој да испије пуну чашу „праведног гнева“ тамошњих фарисеја и фарисејки – оних, који испуњавају све, како треба, али у којих у срцу нема љубави ни смирења ни истинског покајања.

Управо се таквим људима обраћа Спаситељ: „Тешко вама,

књижевници и фарисеји, лицемери, што дајете десетак од метвице, од копра и од кима, а остависте што је најпретежније у закону: правду и милост и веру... Вођи слепи, који оцеђујете комарца, а камилу прождирете. Тешко вама књижевници и фарисеји, што чистите споља чашу и зделу а изнутра су пуне грабежи и неправде... Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицемери, што сте као окречени гробови, који се споља виде лепи, а изнутра су пуни костију мртвачких и сваке нечистоте, тако се и ви споља показујете људима праведни, а изнутра сте пуни лицемерја и безакоња.“ (Мт. 23;23-28).

Једна од најстрашнијих пројава фарисејства је то када припадност православној вери постане извор гордиње и преузношења над људима других вероисповести. Неретко су православни спремни да осуде све око себе као јеретике и грешнике, осуђене на вечне муке. Често се од таквих може чути: „Католици, лутерани, англиканци се неће спасити, само ћемо се ми спасити“ У вези са тим споменућу речи Теофана Затворника: „Ја не знам хоће ли се спасти Католици или неће. Знам само да се ја ван Православне Цркве нећу спасити“ То није схватање фарисеја, већ правог православног човека, који зна за себе, да за њега нема другог пута спасења осим оног, а остало је од Бога, да ће се сви пре спасити него он, зато што он себе сматра првим од грешника. Питање о спасењу или не спасењу може и треба да разматра сваки

од нас само примењено на самог себе: хоћу ли се ја спасити или не? А спасење других оставимо Богу.

Преподобном Антонију, једном од највећих египатских подвижника једном је дошла помисао: „Има ли неко у овом свету који ме је превазишао у аскетским подвизима?“ и Господ му је рекао: „Пођи у Александрију, на ту и ту улицу у тај и тај дом. Тамо живи човек који те је духовно превазишао“. Антоније се веома зачудио, али кренуо је на пут и пронашао кожара. Имао је велику породицу, од јутра до ноћи је радио, ничим се не разликујући од других људи. Антоније је дуго посматрао кожара, али није могао да схвати какав је духовни подвиг овог човека. На крају је замолио кожара да му каже како он угађа Богу. „Не знам, оче.“, одговорио је кожар, „Ја никаквих подвига немам. Свако јутро када полазим да радим, и свако се вече враћајући се са рада, ја у себи говорим: сви људи овога града спашће се и наследиће Царство Небеско, само ћу једини ја због својих грехова бити вргнут у пакао огњени.“ Тада је Антоније схватио да је овај човек својим смирењем угодни Богу више него многи велики аскети својим подвизима.

Прилазећи Светој Чаши, ми пред Богом исповедамо да је Господ дошао да грешнике спасе, „од којих сам први ја“. Како онда ми смемо да кажемо да ћемо се ми спасити, а неко други неће? Ако имам наду на спасење, онда ћу ући у Царство Божије последњи, после свих, управо зато

што сам ја – први од грешника. И ако помислим на вечне муке, које су некоме приговорљене, онда ја пре свега мислим о томе да ће се други мучити док ћу се ја наслађивати рајским блаженством.

Митар је спознао да пред лицем правде Божије и праведности Божије он не стоји до краја, да је једина нада за њега – милост Божија, која не познаје границе, која нема краја. Митар чак није ни смео да погледа на фарисеја, који се молио неколико корака од њега, зато што је био уверен да је овај много бољи од њега, зато што је први од грешника он – цариник. Управо зато је и био оправдан пред Богом.

Фарисејство је страшно због тога што се труди да ограничи милост Божију, стављајући Богу оквире, ван којих он не може спасити људе. Када су светог Филарета Московског запитали да ли сматра лутеранство за јерес, одговорио је: „Ја не кажем ни да је јерес, ни да није јерес, јер да би се одлучило да ли је то јерес или није, потребан је Васељенски Сабор“. А данашњи „борци за чистоту Православља“ се не двоуме да одговоре шта је јерес, а шта није. За ове „фарисеје“, од којих су многи у Цркви провели две или три године, али већ су осетили да све знају боље него Филатрет Московски или Теофан Затворник, сви су одговори јасни: они „знају“ где је јерес, где није јерес, ко ће се спасити, ко се неће спасити, уверени су у то, да, ако се неко и спасе, онда ће они бити први.